

Bütçeleme ve Para Yönetimine İlişkin Kredi Kartı Kullanım Anlayışının Öğrenciler Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Çalışma: Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Örneği

Nazan Güngör KARYAĞDI

Öğr. Gör.

Bitlis Eren Üniversitesi, SBMYO

ORCID: 0000-0003-3938-4147

ngkaryagdi@beu.edu.tr

Öz

Bireylerin finansal olaylar karşısındaki tutum ve davranışları gittikçe farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmada serbest piyasa koşullarının giderek yaygınlaşmasının etkisi büyük rol oynamaktadır. Dünyada ve ülkemizde değişen ekonomik koşullar bireylerin farklı stratejiler geliştirmesine olanak sağlamıştır. Farklı stratejilerin geliştirilmesi ve uygulanması ise toplumların refahını makro düzeyde arttıran önemli bir etkiye sahiptir. Yeterli finansal bilgiye sahip olan ve olası finansal riskler karşısında doğru kararlar alan bireyler hem bütçeleme konusunda hem de para yönetimi konusunda başarı elde etmektedirler. Bütçeleme ve para yönetimi konusunda etkin bir yeteneğe sahip olmak, hem finansal sorunları çözmek hem de bunları daha önceden öngörüp kaçınabilmek için önemlidir. Unutulmamalıdır ki; finansal bilgi sahibi olmadan etkin bir bütçeleme ve para yönetimi söz konusu olamaz.

Çalışmamız, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin bütçeleme ve para yönetimi hakkındaki davranış ve tutumları, kredi kartı kullanım durumlarının bütçeleme yapabilmelerini, harcamalarını etkileyip etkilemediği ve para yönetebilme eğilimlerinin tasarruf ve yatırım yapmaya olan etkisini ölçmek amacıyla yapılmıştır. Anket sonucunda, kredi kartı kullanımının gelirle bağlantılı olduğu, harcamaları etkilediği ve bu durumun bütçeleme, para yönetimini etkilediği de ortaya çıkan bulgulardandır.

Anahtar Kelimeler: Bütçeleme, Para Yönetimi, Finansal Bilgi, Strateji.

A Study on the Evaluation of the Credit Card Usage Approach for Budgeting and Money Management in the eyes of Students: The sample of Bitlis Eren University Vocational School of Social Sciences

Abstract

Individuals' attitudes and behaviors towards financial events are becoming increasingly different. This variation mostly depends on spread of free market conditions. The changing economic conditions in the world and our country have allowed individuals to develop different strategies. The development and implementation of different strategies have an important effect on increasing the prosperity of the society at the macro level. Individuals who have adequate financial knowledge and who make the right decisions against possible financial risks are successful in both budgeting and money management. Having an effective ability in budgeting and money management is important both to solve financial problems and to foresee and avoid them. It should not be forgotten that without financial knowledge, effective budgeting and money management can not be achieved.

Our study was conducted in order to measure the attitudes of students who are studying at Bitlis Eren University Vocational School of Social Sciences in terms of budgeting and money management, whether they can budget their credit card usage, whether credit card usage affects their expenditures and to measure the effect of money management tendencies on saving and investing. As a result of the survey, it is also found that credit card usage is linked to income, affects expenditures and this situation affects budgeting and money management.

Keywords: Budgeting, Money Management, Financial Information, Strategy

GİRİŞ

Çağımızda bilgi teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişim, küreselleşme, değişim gibi olayların dayandığı nedenler ve bu nedenlerin ortaya çıkardığı sonuçlarla etkileşim içinde olan finansal bilgi ekonomik sistemin temel dinamiklerindedir.

Ekonomik sistem içerisinde başarılı olmak için sadece finansal bilgiye sahip olmak yeterli değildir. Sahip olunan bilginin çeşitli finansal becerilerle bütünleştirilmiş olması gerekir. Bütçeleme ve Para Yönetimi bu becerilerin temelini oluşturur. Bu becerilere sahip olabilmek ise, bireylerin sahip olduğu finansal bilgiyi etkin kullanabilmek ve toplumların finansal açıdan eğitilmesi ve desteklenmesi ile mümkün olmaktadır. Bu nedenle üniversitelerimizde geleceğin bütün sektörlerinde büyük oranda yer alacak olan gençlerimizin finansal konularla ilgili eğitilmesi gerekliliği kaçınılmaz bir gerçektir. Böylece, giderek karmaşık bir yapıya sahip olan finans sektöründe bireylerin almış oldukları eğitimler ve günlük hayata uyarlanması, stratejik kararlar alınması, karşılaşılan riskler karşısında kolay çözümler bulunması, analitik düşünme ve yorumlamanın gelişmesi, bireylerin ve işletmelerin kârlılığının artırılması, ekonomik refah seviyesinin yükseltilmesi konusunda faydalı olacaktır.

Bu çalışmamızda üniversite öğrencilerinin bütçeleme ve para yönetimi anlayışının, kredi kartı kullanımının harcama üzerindeki etkilerinin öğrenciler açısından değerlendirilmesine yönelik bir çalışma yapılmış olup; söz konusu çalışma Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek yüksekokulu öğrencilerine yönelik bir anket uygulamasıyla desteklenmiştir. Çalışmada ilk olarak konu ile ilgili literatür araştırmasına yer verilecek hemen akabinde anketlerden elde edilen bulgular yer alacaktır.

BÜTÇELEME VE PARA YÖNETİMİ

Bütçe ve Bütçeleme Kavramı

Bütçeler, gelecek faaliyet dönemi için amaçlara, hedeflere ve politikalara dayalı olarak hazırlanan kapsamlı planların parasal ve sayısal olarak ifade edilmesini sağlayan raporlardır (Parlakaya, 2004: 230). Bir bütçe, finansal ve işlevsel hedeflere ulaşılması için öngörülen yolu çizen kapsamlı bir finansal plandır (Gençtürk & Bağcı, 2012: 50). Bütçenin temel amacı; bütçeleme ile ilgili amaç ve hedeflerin etkin bir biçimde gerçekleştirilebilmesi ve temel fonksiyonların yerine getirilmesinde yardımcı olmaktır (Akdoğan, 2009: 645). Etkin bir finansal planlamanın ilk ve en önemli adımı bütçe oluşturmak ve uygulamaktır. Bütçe, belirli dönemler için düzenlenen gelir ve giderlerin yer aldığı ayrıntılı bir tablodur. Sahip olunan parayı en etkili şekilde değerlendirebilmek için bireylerin bir bütçe yapması ve ona bağlı olarak yaşaması gerekmektedir (Daniell, 2006: 37-38). Bütçe, kişinin para yönetiminde ne kadar başarılı olduğunu, belirlediği hedeflere ulaşma konusunda yeterli olup olmadığını gösterir. Minimum çaba ve maliyetlerle istenilen sonuçlara ulaşmak için bütçe yapmak faydalı olmaktadır. Ayrıca bütçe

yapmanın bir diğer önemi de; finansal kayıtların tutulması ne zaman ne yapıldığını ve harcamaların hangi kalemlere dağıtıldığını açık ve net bir şekilde göstermesidir (Öztürk & Demir, 2015:119-120).

Bütçenin, ekonomik ve hukuki açıdan bazı görevleri yerine getirmesi çeşitli işlevleri ve bu işlevleri yerine getirirken bağlı olması gereken ilkeleri bulunmaktadır. Bütçenin işlevlerine klasik bütçe yaklaşımı çerçevesinde bakılacak olursa, bu işlevlerin ekonomik ve mali işlev, hukuki işlev, siyasal işlev ve denetim işlevi şeklinde dörde ayrıldığı görülmektedir (Akdoğan, 1996: 277-279; Coşkun, 2000: 28-29).

Ekonomik ve mali işlev, devletin kamu hizmetlerini yaparken belli bir mali plan içinde, hizmetleri planladığı öncelik sıralamasına uygun olarak en etkin biçimde gerçekleştirmesini ve bu sayede en az mali kaynak kullanımı ile en yüksek yararı sağlama amacını ifade etmektedir. Hukuki işlev, bütçenin yasal dayanağını ifade etmektedir. Bütçe ile devletin gelirlerini toplamasına izin, giderlerini yapmasına yetki verilmektedir. Bundan dolayı bütçenin hazırlanma, uygulanma ve denetlenme dönemlerinde yapılan bütün işlemlerin yasal dayanağa göre gerçekleşmesi bütçenin hukuki işlevini oluşturur. Siyasal işlev, bütçenin kamu yönetiminin işleyişi açısından hükümetlerin temel politikalarını yansıtan bir belge olmasının göstergesidir. Denetim işlevi ise, bütçenin hazırlanması ve uygulanması sonucunda elde edilen bilgileri karşılaştırarak bütçenin gerçekleşmesinin en doğru biçimde nasıl olabileceğini saptamaktır (Coşkun, 2000: 29-43). Bu işlevler doğrultusunda, bütçenin amacı; verimliliği, kârlılığı ve likiditeyi artırmak ve bu amaçların gerçekleştirilmesi için uyum sağlamaktır (Akdoğan, 2009: 645).

Bütçeleme ise; finansal planlamada etkili bir adımdır (Gençtürk & Bağcı, 2012: 50). Bütçeleme, kaynakların planlanmış şekilde, mali olanaklar içinde kullanılması olup plan açıkça amaçları belirlerken diğer taraftan bütçe, bu amaçlara ulaşmak gayesiyle programlar arasında kaynakların tahsisine olanak tanır (Coşkun, 2000: 132).

Kişisel bütçeleme ve kişisel bütçe planı ise, gelir ve giderlerin farkında olunarak belirli bir dönemde elde edilecek gelirin ve giderin dengelenmesi sebebiyle yapılır. Kişisel bütçe planı yaparak elde edilen bazı avantajlar söz konusu olmaktadır. Bunlar:

- Gelir ve giderlerin farkında olma,
- Düzenli bir gider çizelgesine sahip olma,
- Gereksiz giderleri bulup, daha fazla birikim yapma,
- Mantıklı ve akla uygun birikim hedefleri koyma,
- Birikim ve yatırım planlamaya başlama

Kişisel bütçe planlaması yapmak sanıldığı gibi aksine hiç de zor değildir. Bütçe planı yapmaya başlamak için öncelikle gelir ve giderlerin hesaplanması

gerekmektedir. Bütçe planlamasıyla finansal başarı elde etmek için düzenli olmak şarttır. Düzenli bütçe planı yapmak bireye finansal yaşamda birçok avantaj sağlayacaktır (Şallı, 2018).

Bireyin, parasını ve varlıklarını nasıl idare etmesi gerektiği yani “Bütçesini nasıl yönetmelidir?” sorusu hemen hemen her yaşta birey için önemlidir. Birey, tüketim yapabilmek için gelirinin sadece bir bölümünü ya da tamamını kullanabileceği gibi gelirinden daha fazlasını da harcayabilir yani borçlanabilir. Ancak borçlanma durumu uzun süre devam ettirilemez. Sürdürülemez yöntemlerle ancak geçici olarak artırılabilir. Tüketim kararları ile finansal kararlar iç içe geçmiştir. Doğru ve yerinde finansal kararlar mikro düzeyde bireyin ve hane halkının, makro düzeyde de toplumun refahını artırır (Bakış, 2016: 15).

Para ve Para Yönetimi Kavramı

Lidyalılar tarafından ilk defa kullanılan paranın, zaman içinde nesnel biçimi değişmiştir. Sosyologlar paranın kullanımını en ilkel toplumlara ve çok eski tarihlere kadar götürürler. Tarihin eski çağlarında tuz, tütün, çay, deniz hayvanlarının kabukları gibi maddeler para olarak kullanılmıştır. Daha yakın zamanlarda ise insanlar tunç, demir gibi madenlerden yapılmış paradan faydalanmışlardır. Özellikle altın ve gümüş gibi değerli madenler para tarihinde önemli bir yer tutmuştur. Son bir yüzyıldan beri de kağıt paralar giderek önemli ölçüde kullanılmış ve günümüzde kağıt para hâkim duruma gelmiştir. Herhangi bir nesnenin para olabilmesi için belli özellikleri taşıması gerekir. Bu özellikler şunlardır:

- Paranın ilk özelliği taşınabilir olmasıdır.
- Dayanıklı olmasıdır.
- Bölünebilirlik özelliği olmasıdır.
- Para olarak kullanılan nesne standartlaşmış olmasıdır.
- Genel kabul görmelidir.

Bu bağlamda para, mübadelenin kolaylaşmasını sağlayan ortaklaşa kabul görmüş bir mal niteliğindedir (Öçal vd., 1997: 3-7).

Gelişmiş bir ekonomiye sahip olan ülkelerde yaşayan insanlar, tasarruflarını değerlendirmek için farklı tasarruf araçlarına yönelme şansına sahiptirler. Finansal sistemde ortaya çıkan gelişmeler çerçevesinde ülkemizde 1988 yılından itibaren değişik tasarruf araçları finansal piyasalarda yer almaya başlamıştır. Artık insanlar için vazgeçilmez kavramlar arasına hisse senedi ve döviz gibi finansal araçlar da girmiştir. Bu farklı parasal araçların işlevleri ve iktisadi yapılanma içerisindeki yerini belirlemek amacıyla para kavramı önem kazanmıştır (Öçal vd., 1997: 3).

Para, yaşadığı evrim sürecinde çeşitlerinde ve fonksiyonlarında sürekli değişimler gösteren sosyal bir kavram olarak ele alınmalıdır. Para, üzerinde fikir birliğine varılmış ortak bir tanıma sahip değildir. Bu nedenle paranın tanımına

fonksiyonlarından hareketle ulaşılmaya çalışılmaktadır. Gerçekte paranın belirli sınırlar çizilerek tanımlanması mümkün değildir. Bunun nedeni paranın statik değil, dinamik bir yapıya sahip kavram olmasıdır. Bu durum paranın toplumdan topluma değişen ve aynı toplum içinde zamana bağlı olarak değişen bir yapı göstermesine yol açmaktadır. Bugün para olarak kabul edilen bir şey teknolojik gelişmeler sebebiyle gelecekte para kapsamında yer almama gibi bir durumla karşı karşıya kalabilir. Bu nedenden ötürü paranın, sınırları belirlenmiş değişmez bir tanıma sahip olması söz konusu değildir (Mishkin, 2003: 51). Çoğu insan yaşamı boyunca; bir ev satın alma arzusu, tasarruf yapma isteği, emeklilik planları ve çocuklarının eğitimleri gibi birçok finansal hedef belirler. Bu hedeflerin gerçekleşmesi ise bunları elde etme gücünü oluşturacak olan paranın varlığına ve paranın etkin bir şekilde yönetilmesine bağlıdır. Bu bağlamda para yönetimi; nakit ya da nakit yerine kullanılabilir olan; mübadele aracı olarak kullanılabilen her türlü finansal aracın etkin ve verimli bir şekilde yönetebilme becerisidir. Etkin bir para yönetiminden bahsedebilmek için yeterli düzeyde finansal bilgi ve bilgiyi kullanabilme becerisi şarttır. Bu da para yönetiminin finansal okuryazarlık kavramı ve bütçeleme kavramıyla yakından ilişkili olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Finansal okuryazarlığı açıklarken paradan ve paranın etkin yönetiminden bahsedilmektedir. Paraya karşı daha sağlıklı tutum sergileyebilmek için, paranın tarafsız bir araçtan daha fazlası ya da eksiki olduğunu anlamak gerekmektedir. İnsanların faturalarını nasıl ödeyeceği, paralarını nasıl idare edeceği, paralarını kullanmak için nasıl bütçe ve plan yaptığıyla ilgili her konu para yönetimi olarak adlandırılmaktadır. Finansal okuryazar olarak nitelendirilecek bireylerin paralarını etkili bir biçimde yönetmesi beklenir. Bu açıdan para yönetimi içeriklerinden finansal planlama ve bütçeleme önemli bir yere sahiptir (Öztürk & Demir, 2015: 119). Finansal planlama, kişinin finansal olarak şuanda nerede olduğu ve potansiyel olarak yaşam hedeflerini ve bu hedeflere ulaşmak için nereye gidilmesi gerektiğini gösteren bir yol haritasıdır (McWaters, 2005:196; Öztürk & Demir, 2015: 119).

Bütün bunlar dikkate alındığında insanların hayatları boyunca finansal kararlara aldığı, bu kararların hem kendilerine, topluma hem de ülke ekonomilerine olan etkileri düşünüldüğünde finansal okuryazarlık kavramının bir kez daha önemi ortaya çıkmaktadır. Gelişen bütün ekonomik şartlar, bireylerin finansal okuryazarlık, bütçeleme ve para yönetimi gibi konularda eğitilmiş ve bilinçli olmalarının toplumsal refah seviyesini maksimum seviyeye çıkarma da etkin olduğunu göstermektedir.

KREDİ KARTI VE KULLANIMI

Kredi Kartı ve Kullanımı

“Plastik para” olarak adlandırılan ve modern bir ödeme aracı olarak kredi kartları, çek kullanımının sağladığı en önemli avantaj olan para taşımamanın yanında,

hesapta para bulundurma zorunluluğunu ortadan kaldırması, geç ödeme avantajından yararlanma, itibar görme, kolayca kredi kullanma gibi üstünlüklerinden dolayı kısa sürede yaygınlaşmış ve kolay kabul görmüştür (Çakmak & Yurtsever, 2012: 46-47). Kredi kartı; mülkiyeti kendilerine ait olmak üzere banka ya da finansal kuruluşların müşterilerine önceden belirlenen limitlerde, anlaşmalı iş yerlerinden yurt içi ve yurt dışında mal ve hizmet satın alma ile nakit ödeme birimleri veya otomatik ödeme makinelerinden nakit çekimlerde kullanmak amacıyla verdikleri karttır (Keskin & Koparan, 2010: 112).

Dünya genelinde kredi kartları soğuk savaş sonrasındaki ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişimlere paralel olarak 1960'lı yıllarda kullanılmaya başlanmış olup, son 20 yılda tüketici satın almalarının finansmanında bu kartların kullanımı giderek önem kazanmaya ve yaygınlaşmaya başlamıştır (Karamustafa & Biçkes, 2003: 91). “Avrupa, 1960 yılından sonra kredi kartı ile tanışmış, Fransa’da Card Blanche 1970’lerden sonra yaygın olarak kullanılmıştır. 1972’de İsviçre’de, 1975’de Almanya’da ilk defa kredi kartı kullanılmaya başlamıştır. Daha sonra Brüksel’de EuroCard merkezi kurularak, Master Card ve Visa Card tüm dünyada kullanılmaya başlamıştır. Japonya, Hong Kong, Singapur, Malezya, Tayland, Filipinler ve Rusya’da da 1990’lı yıllardan itibaren kredi kartı uygulaması başlamıştır .Türkiye’de gerçek anlamda kredi kartı olgusu, 1980’li yıllarda başlamakla birlikte sistemin gelişimi ve aktivite kazanması 1983 yılının sonlarında. 1983-1988 yılları arasında kredi kartı sisteminde yer alan bankaların küçük ve az şubeli bankalar olması nedeni ile kredi kartı ve kullanıcı sayısı oldukça az idi. Fakat 2000 yılına kadar geçen kısa süre içerisinde, 1990 yılında 1 milyon civarında olan kredi kartı sayısının 10 milyonu aştığı, 2000’li yıllarda ise 20 milyona yaklaştığı görülmektedir” (Kesin & Koparan, 2010: 112-113).

Kredi kartı ve kullanımına ilişkin olarak ilgili yapılan bazı ulusal çalışmalar şu şekilde özetlenebilir:

Aşan kredi kartı kullanan müşterilerin sosyo-ekonomik özelliklerinin gruplanmasını amaçladığı çalışmada, öncelikle bireysel bankacılık ve onun bir işlevi olan kredi kartlarını tanımlamış, bu kavramların ülkemizdeki yeri ve önemini belirlenmesini ve kredi kartı kullanan banka müşterilerinin kümeleme analiziyle gruplanmasını ele almıştır (Aşan, 2007: 256-267).

Tuğay ve Başgöl çalışmalarında, kredi kartlarının sahipleri açısından finansal bir kaynak oluşturup oluşturmadığını, kullanım amaçlarını, harcamalar üzerindeki etkisini ve bunlarla kart sahiplerinin demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyleri vb.) arasında bir ilişkinin olup olmadığını ölçmeyi amaçlamışlardır (Tuğay & Başgöl, 2007: 215-226).

Çavuş çalışmasında, Türkiye’deki kredi kartı kullanıcılarının kredi kartı taleplerini ve kullanımlarını etkileyen faktörleri tespit etmeye ve kredi kartlarının harcamalar ve para talebi üzerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır.

Çalışmasının sonucunda, sosyo-ekonomik ve demografik faktörler ile kredi kartı sahipliği ve kullanımı arasında kesin bir ilişki bulunmuştur (Çavuş, 2006: 173-187).

Torlak çalışmasında, kredi kartı kullanımının satın alma alışkanlıkları üzerindeki etkilerini belirlemeye çalışmıştır. Çalışmasında, araştırmaya katılanların demografik özellikleri ile kredi kartı kullanımının satın alma alışkanlıkları üzerindeki etkileri arasında bir bağlantı olup olmadığını test etmiş ve araştırmasının sonucunda kredi kartı kullanımının en çok gıda ve temizlik harcamaları, akaryakıt, giyim ve diğer ürün harcamaları olarak dağıldığını belirtmiştir (Torlak, 2002: 67-78).

ARAŞTIRMA VE METODOLOJİSİ

Araştırmanın Amacı

Söz konusu çalışmada, Meslek Yüksek Okulunda okuyan öğrencilerin Bütçeleme ve Para Yönetimi Anlayışının Değerlendirilmesine yönelik bir çalışma amaçlanmış olup; aynı zamanda öğrencilerin bütçeleme ve para yönetimi hakkındaki davranış ve tutumları, kredi kartı kullanım durumlarının harcamalarını etkileyip etkilemediği ve para yönetebilme eğilimlerinin tasarruf ve yatırım yapmaya olan etkisini ölçmek amacı yer almaktadır.

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Çalışma Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda okuyan Büro Yönetimi ve Sekreterlik Bölümü, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Muhasebe ve Vergi Bölümü, Pazarlama ve Dış Ticaret Bölümü, Toptan ve Perakende Satış Bölümü, Yönetim ve Organizasyon Bölümü 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılı Bahar dönemi öğrencilerine uygulanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada anket tekniği yöntemi kullanılmaktadır. Anketimiz; Demografik Özellikler, kredi kartı kullanımının bütçeleme, para yönetme üzerindeki etkileri ve bunun yatırım ve tasarrufa etki edip etmeyeceğini ölçmeye yönelik sorulardan oluşan iki kısımdan meydana gelmektedir. Anket çalışmamızda yer alan sorular literatür çalışması sonucunda oluşturulmuştur. Uygulamaya 242 öğrenci katılmış ancak anketlerden 211 adet anket veri olarak kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi için SPSS 20 paket programı kullanılmıştır. Derlenen verilerde hipotezler normal dağılıma uygun olup; grup istatistikleri, anova testi, ki-kare testi ve korelasyon analizi gibi istatistiksel analizler kullanılmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amaçlarına göre 7 hipotez belirlenmiştir. Bu hipotezler aşağıda belirtildiği gibidir:

H₁: Cinsiyet ile kredi kartı kullanımı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₂: Ailenin aylık geliri ile öğrencilerin aylık harcama miktarları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₃: Aylık harcama miktarı 500 TL üstü olan öğrenciler kredi kartı kullanmaktadır.

H₄: Kredi kartı kullanma durumunuz önermesine verilen yanıtlar ile harcama sırasında paramın yetersiz olması halinde kredi kartı kullanım arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₅: Para yönetme konusunda başarılı olduğuma inanırım önermesine verilen yanıtlar ile tasarruf ve yatırım yapma konusunda başarılıyım arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₆: Kredi kartı kullanma durumuna verilen yanıtlarla kredi kartı kullanmak alışverişi daha cazip hale getirir arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₇: Alışveriş yaparken kendime hâkim olamıyorum önermesi ile bütçeleme yapmak oldukça zordur arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Güvenilirlik Analizi

Gerçekleştirilen anket çalışmasının güvenilirliğini ortaya koymak amacıyla yapılan güvenilirlik analizi sonucu, Cronbach alfa katsayısı 0,730 olarak bulunmuştur. Güvenilirlik analizi için kullanılan temel analiz Cronbach Alpha (α) değerinin bulunmasıdır. Tüm sorular için elde edilen α değeri o anketin toplam güvenilirliğini gösterir ve 0.7'den büyük olması beklenir (Ekonomi Analiz, 2018).

Elde Edilen Bulguların Analizi

Frekans Analiz Sonuçları

Çalışmada uygulanan anketin demografik özelliklerine verilen cevapların frekans analizleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Cinsiyetiniz

	F	%
Bay	95	45,0
Bayan	116	55,0
Kayıp	0	0
Toplam	211	100,0

Ankete katılım sağlayan öğrencilerin % 45'i bay ve % 55'i ise bayan olmak üzere toplam 211 öğrenci vardır.

Tablo 2. Yaşınız

		F	%
	16-20 Yaş Arası	82	38,9
	21-25 Yaş Arası	115	54,5
	26-30 Yaş Arası	7	3,3
	30 ve Üstü	6	2,8
	Toplam	210	99,5
	Kayıp	1	,5
	Toplam	211	100,0

Bu soruya verilen yanıtlardan katılımcı olan öğrencilerin çoğunluğunun 21-25 yaş arası olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Aile Geçim Kaynağı Nedir?

		F	%
	Maaş-Ücret	146	69,2
	İşletme Kârı	25	11,8
	Kira Geliri	2	,9
	Faiz Geliri	2	,9
	Diğer	32	15,2
	Toplam	207	98,1
	Kayıp	4	1,9
	Toplam	211	100,0

Aile geçim kaynaklarına bakıldığında birçok öğrencinin ailesinin % 69,2 oranında Maaş-Ücret cevabı verdiğini görmekteyiz.

Tablo 4. Aylık Gelir

		F	%
	1500 TL ve altı	79	37,4
	1500-2000	61	28,9
	2000-2500	28	13,3
	2500-3000	14	6,6
	3000 ve üzeri	26	12,3
	Toplam	208	98,6
	Kayıp	3	1,4
	Toplam	211	100,0

Aylık gelirin %37,4'ünü 1500 TL ve altı oluştururken; % 28,9 'unu ise 1500-2000 TL oluşturmaktadır. Bu durum da, öğrencilerimizin ailelerinin birçoğunun gelir miktarı 0-2000 TL arasında olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5. Aile Geçim Kaynağı*Aylık Gelir apraz Tablo

						Toplam
	1500 TL ve altı	1500-2000	2000-2500	2500-3000	3000 ve üzeri	
Maaş-Ücret	49	43	21	13	20	146
İşletme Kârı	6	8	4	1	5	24
Kira Geliri	1	1	0	0	0	2
Faiz Geliri	0	1	0	0	1	2
Diğer	21	6	3	0	0	30
Toplam	77	59	28	14	26	204

Aile geçim kaynağı ve ailenin aylık geliri arasındaki ilişkiye bakıldığında Maaş Ücret seçeneğinde 49 kişi 1500 TL ve altı cevabı verilmişken (%37,4) ; 43 kişi ise 1500-2000 TL (% 28,9) seçeneğini cevap olarak vermiştir. Aile geçim kaynağı ve aylık gelir sorusuna verilen cevaplar güvenirlilik açısından uygundur.

Tablo 6. Finansal Konulara İlgili

		F	%
	Evet	112	53,1
	Hayır	96	45,5
	Toplam	208	98,6
	Kayıp	3	1,4
Toplam		211	100,00

Öğrencilerin finans konularına olan ilgileri ölçülmek istenmiş ve %53,1 oranında “Evet” yanıtı alınmış %45,5 oranında ise “Hayır” yanıtı alınmıştır. Yapılan görüşmelerde “ Neden Hayır?” sorusu yöneltildiğinde finansal ve ekonomik olayların karmaşık bir yapıya sahip olması, zor bir alan olması gibi cevaplar alınmıştır. Bu durum üniversitelerimiz de finans eğitimi yeteri kadar verilmediğini; bireylerde finans ve ekonomiye ilişkin önyargıların yok edilmesi amacıyla çalışmaların yetersiz olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 7. Finansal Bilgileri Öğrenme Aracı

	F	%
Aile	13	6,2
Okul	48	22,7
İnternet	75	35,5
Televizyon	28	13,3
Sosyal Medya	17	8,1
Basılı Yayınlar	5	2,4
Bilgim Yok	24	11,4
Toplam	210	99,5
Kayıp	1	,5
Toplam	211	100,0

Öğrencilerin finansal bilgileri öğrenme araçlarına bakıldığında 1.sırada %35,5 oranıyla “**İnternet**” yer almaktadır. Bu durum, bireylerin gelişen teknolojiye ayak uydurduğunu ve bilgi teknolojilerini hayatın her alanında yaygın bir şekilde kullandığını göstermektedir. Bu teknolojilerin doğru şekilde ve uygun kullanılması bir yandan hayatımızı kolaylaştırırken, diğer taraftan kısmen de olsa zorlaştırmaktadır. Öğrenme, iş yapma başarımızı farklılaştırıyor, alışkanlıklarımızı etkiliyor ve değiştiriyor. Bu bağlamda bu tür bilgiler üniversitelerde öğrencilere gerek ders adı altında gerekse çeşitli sempozyum, seminer, kurs gibi çalışmalarla öğretilmelidir.

Tablo 8. Finansla İlgili Eğitim Alma Durumu

	F	%
Evet	41	19,4
Hayır	164	77,7
Toplam	205	97,2
Kayıp	6	2,8
Toplam	211	100,00

Finansla ilgili eğitim alma durumuna verilen yanıtların çoğunluğunu “Hayır” cevabı oluşturmaktadır. Haliyle öğrenciler, bu konuları merak edince internete yönelmektedir. Bu da bireyler açısından yeteri kadar verimli ve kalıcı öğrenme olmamaktadır. Bunu aşmak için öğrencilerimize finans ve ekonomik içerikli temel derslerin hemen hemen her bölümde zorunlu dersler haline getirilmesi uygun bir çözüm olacaktır.

Tablo 9. Kredi kartı kullanma durumu

	F	%
Evet	100	47,4
Hayır	109	51,7
Toplam	209	99,1
Kayıp	2	,9
Toplam	211	100,0

Kredi kartı kullanımı sorulduğunda öğrencilerin %51.7 oranıyla “Hayır” cevabının daha çok verildiği görölmektedir. Kredi kartı kullanmama sebepleri içerisinde ise ailelerinin gelir durumu ve kendi harcama miktarları sebep olarak gösterilmiş olup; aylık harcama miktarına verilen sorular bu cevapları doğrulamıştır.

Tablo 10. Aylık Harcama Miktarınız?

	F	%
0-250	57	27,0
250-500	78	37,0
500-750	41	19,4
750-1000	21	10,0
1000 ve üstü	10	4,7
Toplam	207	98,1
Kayıp	4	1,9
Toplam	211	100,0

Tablo 11. Aylık Harcama Miktarı*Kredi Kartı Kullanımı Çapraz Tablo

						Toplam
	0-250	250-500	500-750	750-1000	1000 ve üstü	
Evet	19	34	23	15	7	98
Hayır	38	44	18	6	3	109
Toplam	57	78	41	21	10	207

Aylık harcama miktarı sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında genelde öğrencilerin çoğunluğunun 0-500 TL arası harcamalarının olduğunu görmekteyiz. Bir önceki sorumuzda kredi kartı kullanımına ilişkin verilen cevaplar ve bu soruya verilen cevaplar karşılaştırılınca aylık harcama miktarı 0-500 TL arası olan

öğrencilerin çoğunluğunun kredi kartı kullanmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu soruya 4 kişi ise cevap vermemiştir.

Hipotezlerin Analiz Sonuçları

H₁: Cinsiyet ile kredi kartı kullanımı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 12. “Cinsiyet ile kredi kartı kullanımı arasında anlamlı farklılık vardır” hipotezinin analizi

Cinsiyetiniz	N	X ²	P
Bay	87	2,351 ^a	,125
Bayan	113		
Toplam	200		

p>0.05

“Cinsiyet ile kredi kartı kullanımı arasında anlamlı farklılık vardır” hipotezinde ki-kare bağımsızlık testi uygulanmış olup; istatistiki olarak %5 önem seviyesinde anlamlılık olmadığı tespit edilmiştir.

H₂: Ailenin aylık geliri ile öğrencilerin aylık harcama miktarları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 13. “Ailenin aylık geliri ile öğrencilerin aylık harcama miktarları arasında anlamlı bir ilişki vardır” hipotezinin analizi.

Korelasyon Analizi

	Aylık harcama miktarınız?	Aylık gelir
Aylık harcama miktarınız?	1,000	,448
Aylık gelir	,448	1,000
Aylık harcama miktarınız?	.	,000*
Aylık gelir	,000*	.

*p<0,05

	Z	p
Aylık harcama miktarı	4,821	0,001*

*p<0,05

Öğrencilerin cevapları değerlendirildiğinde yapılan analizler sonucunda “Ailenin aylık geliri ile öğrencilerin aylık harcama miktarları arasında” anlamlı bir ilişki olduğu %5 önem seviyesinde tespit edilmiştir.

H₃: Aylık harcama miktarı 500 TL üstü olan öğrenciler kredi kartı kullanmaktadır.

Tablo 14. Aylık harcama miktarı 500 TL üstü olan öğrenciler kredi kartı kullanmaktadır hipotezinin analizi

	Z	p
Kredi kartı kullanımı	9,566	0,002*

*p<0,05

Aylık harcama miktarı 500 TL üstü olan öğrenciler kredi kartı kullanmaktadır hipotezinde anlamlılık olduğu tespit edilmiştir.

H₄: Kredi kartı kullanma durumunuz önermesine verilen yanıtlar ile harcama sırasında paramın yetersiz olması halinde kredi kartı kullanım arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 15. “Kredi kartı kullanma durumunuz önermesine verilen yanıtlar ile harcama sırasında paramın yetersiz olması halinde kredi kartı kullanım arasında anlamlı bir ilişki vardır” hipotezinin analizi

	X ²	p
Harcama sırasında paramın yetersiz olması durumunda kredi kartı kullanım	19,272 ^a	0,001*

*p<0,05

“Kredi kartı kullanma durumunuz önermesine verilen yanıtlar ile harcama sırasında paramın yetersiz olması halinde kredi kartı kullanım” arasında %5 önem seviyesinde istatistiki olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16. Grup İstatistikleri

Grup İstatistikleri				
	Kredi Kartı Kullanma Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma
Harcama sırasında paramın yetersiz olması durumunda kredi kartı kullanırım	Evet	100	3,5098	1,30188
	Hayır	109	2,3158	1,35169

H₅: *Para yönetme konusunda başarılı olduğuma inanırım önermesine verilen yanıtlar ile tasarruf ve yatırım yapma konusunda başarılıyım arasında anlamlı bir ilişki vardır.*

Tablo 17. “Para yönetme konusunda başarılı olduğuma inanırım önermesine verilen yanıtlar ile tasarruf ve yatırım yapma konusunda başarılıyım arasında anlamlı bir ilişki vardır” hipotezinin analizi

	Z	p
Para yönetme konusunda başarılı olduğuma inanırım	3,488	0,010*

p<0.05

“Para yönetme konusunda başarılı olduğuma inanırım önermesine verilen yanıtlar ile tasarruf ve yatırım yapma konusunda başarılıyım arasında anlamlı bir ilişki vardır” hipotezinde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

H₆: *Kredi kartı kullanma durumuna verilen yanıtlarla kredi kartı kullanmak alışverişi daha cazip hale getirir arasında anlamlı bir ilişki vardır.*

Tablo 18. “Kredi kartı kullanma durumuna verilen yanıtlarla kredi kartı kullanmak alışverişi daha cazip hale getirir arasında anlamlı bir ilişki vardır” hipotezinin analizi.

	X ²	p
Kredi kartı kullanmak alışverişi daha cazip hale getirir	11,717 ^a	0,020*

*p<0,05

Kredi kartı kullanma durumuna verilen yanıtlarla kredi kartı kullanmak alışverişı daha cazip hale getirir arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir

Tablo 19. Grup İstatistikleri

Grup İstatistikleri				
Kredi kartı kullanmak alışverişı daha cazip hale getirir	Kredi Kartı Kullanma Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma
	Evet	100	3,0980	1,31537
	Hayır	109	2,2586	1,27816

H7: Alışveriş yaparken kendime hâkim olamıyorum önermesi ile bütçeleme yapmak oldukça zordur arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 20. “Alışveriş yaparken kendime hâkim olamıyorum önermesi ile bütçeleme yapmak oldukça zordur arasında anlamlı bir ilişki vardır” hipotezinin sonucu

	F	p
Alışveriş yaparken kendime hâkim olamıyorum	0,674	0,611

$p > 0.05$

Alışveriş yaparken kendime hâkim olamıyorum önermesi ile bütçeleme yapmak oldukça zordur arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

SONUÇ

Bu çalışmada öğrencilerin bütçeleme ve para yönetimi düzeylerinin demografik özellikleri ile ilişkili olup olmadığı, uygulanan anket sonucunda çeşitli istatistikî analizlerle belirlenmeye çalışılmıştır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde, ailelerin aylık geliri ve öğrencilerin aylık harcama miktarları arasında doğrusal bir ilişkinin olduğunu görmekteyiz. Bunu söz konusu hipotezimizde sonucun anlamlı çıkması destekler niteliktedir. Cinsiyetlerin kredi kartı kullanım durumuna bakıldığında ise, kredi kartı kullanım durumunun cinsiyete göre belirlenmesi anlamlılık ifade etmemektedir. Buradan kredi kartı kullanımında cinsiyetin değil gelir durumunun daha etkin rol oynadığını söyleyebiliriz. Alışveriş sırasında kredi kartı kullanan bireylerde alışveriş daha cazibeli hale gelmektedir sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlar, bireyler

de nakit değil de kredi kartı kullanımıyla alış veriş yapılmasının daha az maddi kullanım gerektirdiği hissi uyandırmaktadır. Bununla birlikte harcama sırasında paramın yetersiz olması durumunda kredi kartı kullanım önermeleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bütün bunlara dikkat etmeden ve kredi kartını rasyonel bir şekilde kullanmayan bireylerde yeterli düzeyde bütçeleme ve para yönetimi başarısından bahsedilemez. Para yönetme konusunda başarılı olduğuma inanırım önermesi ve tasarruf, yatırım yapma konusunda başarılıyımdır arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Tasarrufun birikimle gerçekleşeceği görüşünde olan birçok öğrencimiz aylık gelirlerini idareli kullanarak para yönetimini gerçekleştirdiklerini ancak arta kalan gelirleri olması halinde birikim ve haliyle tasarruf yapabileceklerini ifade etmektedirler. Yatırım, bir kazanç ve gelir beklentisi ile eldeki tasarrufları bir yere bağlama olarak tanımlanırsa bireylerin para yönetme, bütçeleme konusunda başarılı olmasıyla gerçekleşen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Toplumda yer alan bireylerin gelirlerini ve harcamalarını rasyonel bir şekilde değerlendirip geleceğe dönük finansal kararlar almaları oldukça önem arz etmektedir. Alınan bu kararlar doğrutusunda yatırımlarını şekillendirmeleri sadece etkin bir bütçeleme yapabilmeleri ve para yönetiminde başarı sağlayabilmelerine bağlı değildir. Çünkü elde edilen gelir miktarı da tasarruf ve yatırım yapmayı etkileyen önemli unsurlar içerisinde yer almaktadır. Ayrıca bu çalışmada, bireylerin kredi kartı kullanımının da harcamalarını, para yönetimini ve bütçeleme konusundaki başarısını etkileyen önemli bir unsur olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz.

Bu alışma ile araştırma yapılan üniversite öğrencilerinin bütçeleme, para yönetimi konularındaki başarılarına katkı sağlayacak farkındalıklarının değerlendirilmesi hakkında genel bir fikir verilebileceğine inanılmaktadır. Ayrıca kredi kartı kullanım durumunun bireylerin harcama eğilimlerinde etkili olup olmayacağı ve bu durumun da bütçeleme, para yönetimi üzerinde oluşturabileceği etkileri ortaya koymak açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akdoğan, A. (1996). *Kamu Maliyesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akdoğan, N. (2009). *Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aşan, Z. (2007). Kredi Kartı Kullanan Müşterilerin Sosyo-Ekonomik Özelliklerinin Kümeleme Analiziyle İncelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 256-267.

- Bakış, S.S. (2016). Finansal Okuryazarlık ve Bütçeleme Davranışı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *TESAM Akademi Dergisi – Turkish Journal of TESAM Academy*, 3(2), 13-38.
- Coşkun, G. (2000). *Devlet Bütçesi – Türk Bütçe Sistemi*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Çakmak, A.Ç., & Yurtsever, S. (2012). Kredi Kartının Plansız Satın Alma Davranışına Etkisi: Karabük Üniversitesi Akademik Personeline Yönelik Bir Uygulama. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 45-72.
- Çavuş, M. F. (2006). Bireysel Finansman Temininde Kredi Kartları: Türkiye’de Kredi Kartı Kullanımı Üzerine Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 173-187.
- Daniell, M. (2006). *Wealth Wisdom For Everyone : An Easy-To-Use Guide To Personal Financial Planning And Wealth Creation*. London: World Scientific Publishing.
- Ekonomi Analiz (2018). Güvenirlilik Analizi. 07. 06. 2018 tarihinde <http://www.ekonomianaliz.com/guvenilirlik-analizi-reliability-analysis> adresinden alındı.
- Gençtürk, M., & Bağcı, G. (2012). Şirketlerin Bütçe ve Bütçe Uygulamalarına Genel Bir Bakışı: Burdur İlindeki Şirketlere Yönelik Nitel Bir Araştırma. *Muhasebe-Finansman Dergisi*, Ocak, 49-68.
- Karamustafa, K., & Biçkes, M. (2003), Kredi Kartı Sahip Ve Kullanıcılarının Kredi Kartı Kullanımlarını Değerlendirmeye Yönelik Bir Araştırma: Nevşehir Örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 91-113.
- Keskin, D.H., & Koparan, E. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Kredi Kartı Sahipliğini Belirleyen Faktörler. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 111-129.
- Mcwaters, G. (2005). *Canadian Student Survival Financial Guide: A Comprehensive Handbook On Financing Your Education, Managing Your Expenses And Planning For A Debt-Free Future*. London: Insomniac Press Publishing, London.
- Mishkin, F. S. (2003). *The Economics of Money, Banking and Financial Markets*. Columbia: Columbia University Press.
- Öcal, T. , Çolak, Ö. , Togay, S. , & Eser, K. (1997). *Para Banka Teori ve Politika*. Ankara: Gazi Yayınları.
- Öztürk, E., & Demir, Y. (2015). Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ekim, 113-134.

Karyağdı, N. (2018). Bütçeleme ve Para Yönetimine İlişkin Kredi Kartı Kullanım Anlayışının Öğrenciler Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir alışma: Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Örneği. *BEÜ SBE Derg.*,7(1), 123-142.

Parlakkaya, R. (2004). Faaliyet Tabanlı Maliyetleme Ortamında Esnek Bütçeleme ve Sapma Analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 229-243.

Şallı, B. (2018). Finans ve Bütçe Nasıl Yapılır? 04. 04. 2018 tarihinde <https://ekonomist.co/kisisel-finans/butce-plani-nasil-yapilir-7903/> adresinden alındı.

Torlak, Ö. (2002). Kredi Kartı Kullanımının Satın Alma Alışkanlıklarına Etkileri Üzerine Eskişehir’de Bir Araştırma. *Yönetim*, 13 (41), 67-78.

Tuğay, O., & Başgöl, N., (2007). Önemli Bir Finansman Kaynağı Olarak Kredi Kartları: Kredi Kartlarının Kart Sahiplerinin Harcamaları Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Burdur İlinde Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(3), 215-226.